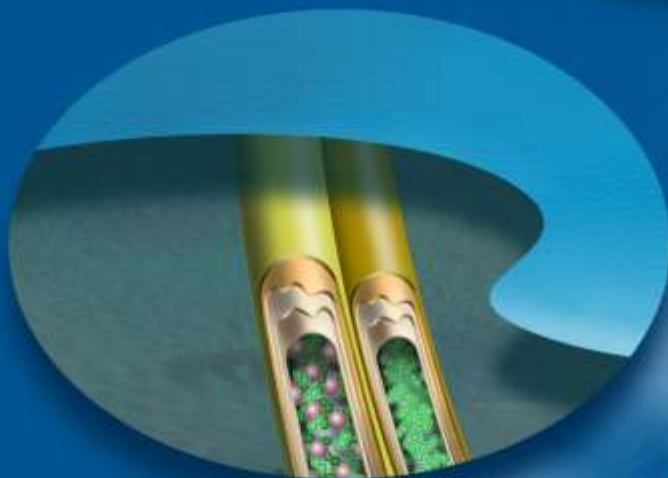

"Hydrogen for klima, miljø og verdiskaping"

Steffen Møller-Holst
Markedsdirektør

Norsk hydrogenforum
NORSK HYDROGENFORUM
hydrogen.no Styreleder

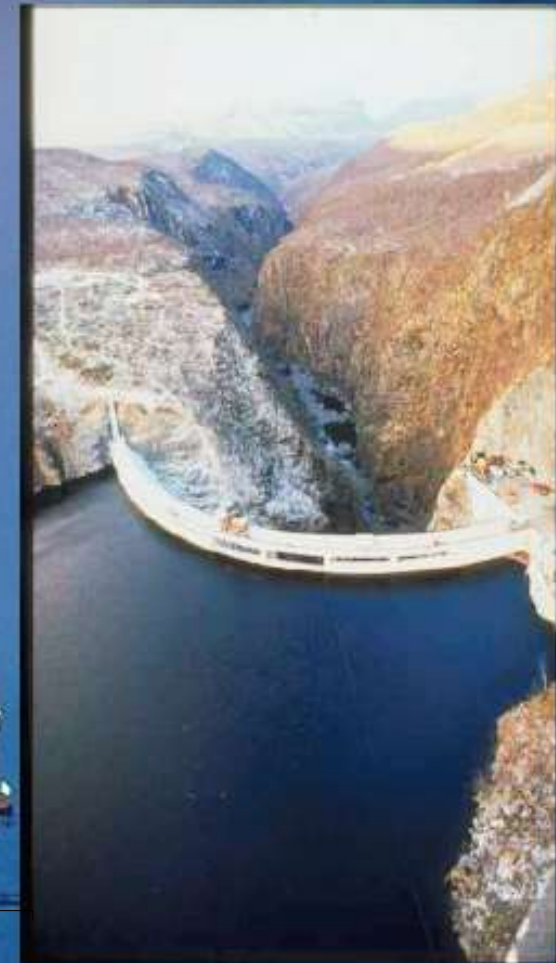
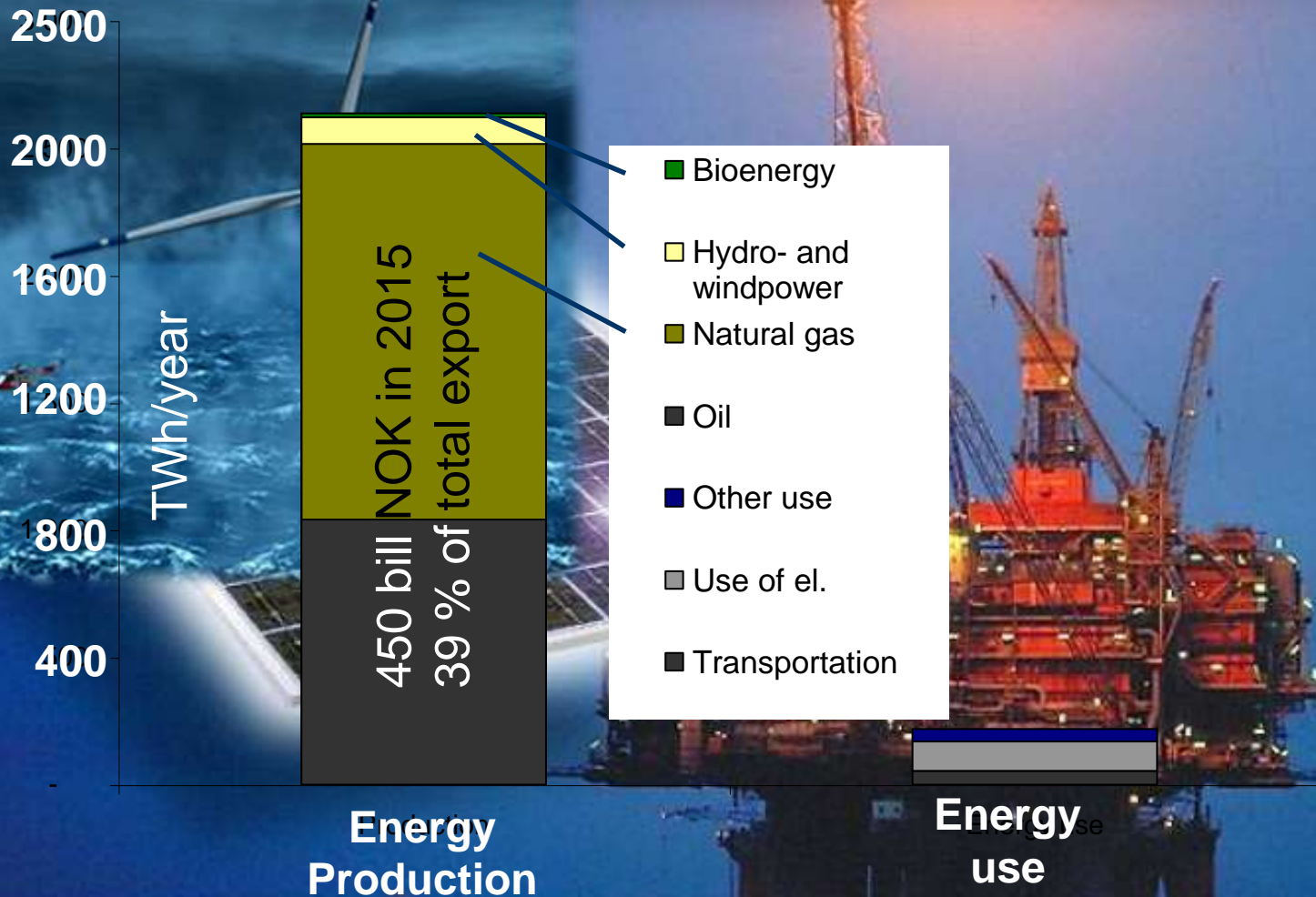
Chairman for Transport
EU-programmet FCHJU

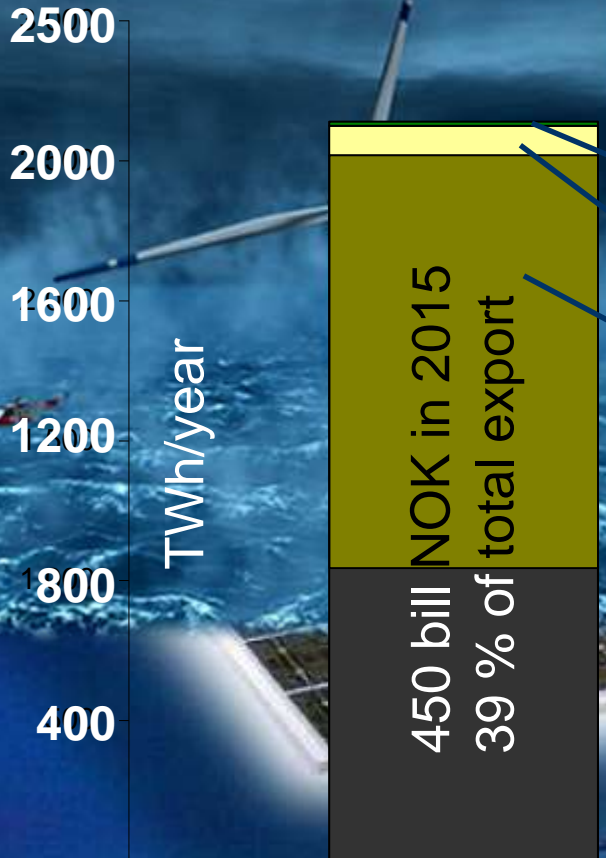
**SINTEF-seminar,
Radisson Blue Scandinavia Hotel,**

Oslo, 5.april 2016

Norway - an energy nation.....

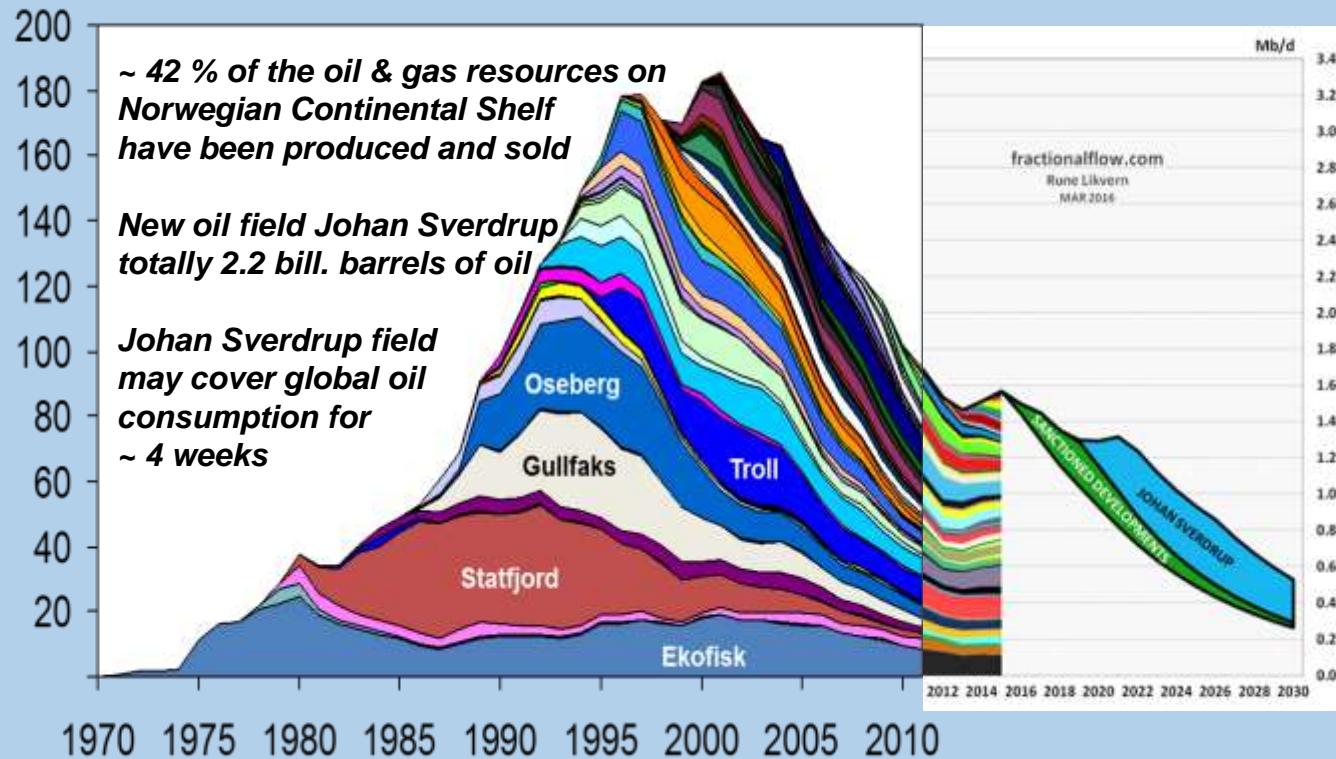

Norway - an energy nation *still* in 2050?

Mio. m³/a

Norwegian Crude Oil production

Fornybar energi i Norge

Store vindressurser
(teoretisk potensiale):

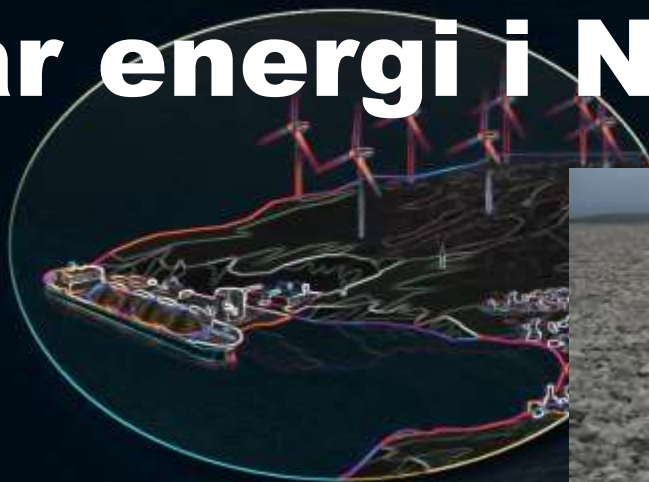
- Offshore: ~ 14 000 TWh/år
- På land: ~ 1 000 TWh/år

Årlig produksjon av vannkraft:
~ 130 TWh/år

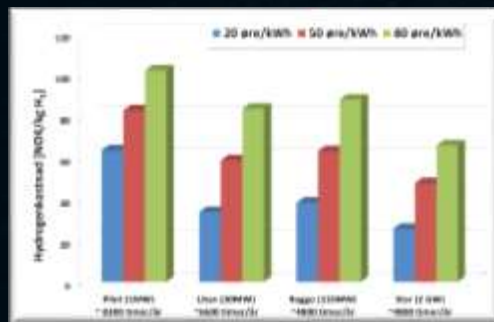
Teknisk utnyttbar vind (2020):
Midt-Norge (landbasert):
3 950 MW = 12 TWh/år
55 % av Norges potensial !

Fornybar energi i Norge

Raggovidda vindpark (Berlevåg):

- Turbiner gir > 4000 fullast-timer per år
- Stor avstand til markedet → H₂ ?
- Interessante forretningsmuligheter for H₂ produksjon & eksport (Europa/Japan)
- Samproduksjon fra naturgass kan redusere kostnadene

Teknologi for et bedre samfunn

"Innestengt" vindkraft:

Finnmark (på land):

2000 MW = 8 TWh/år

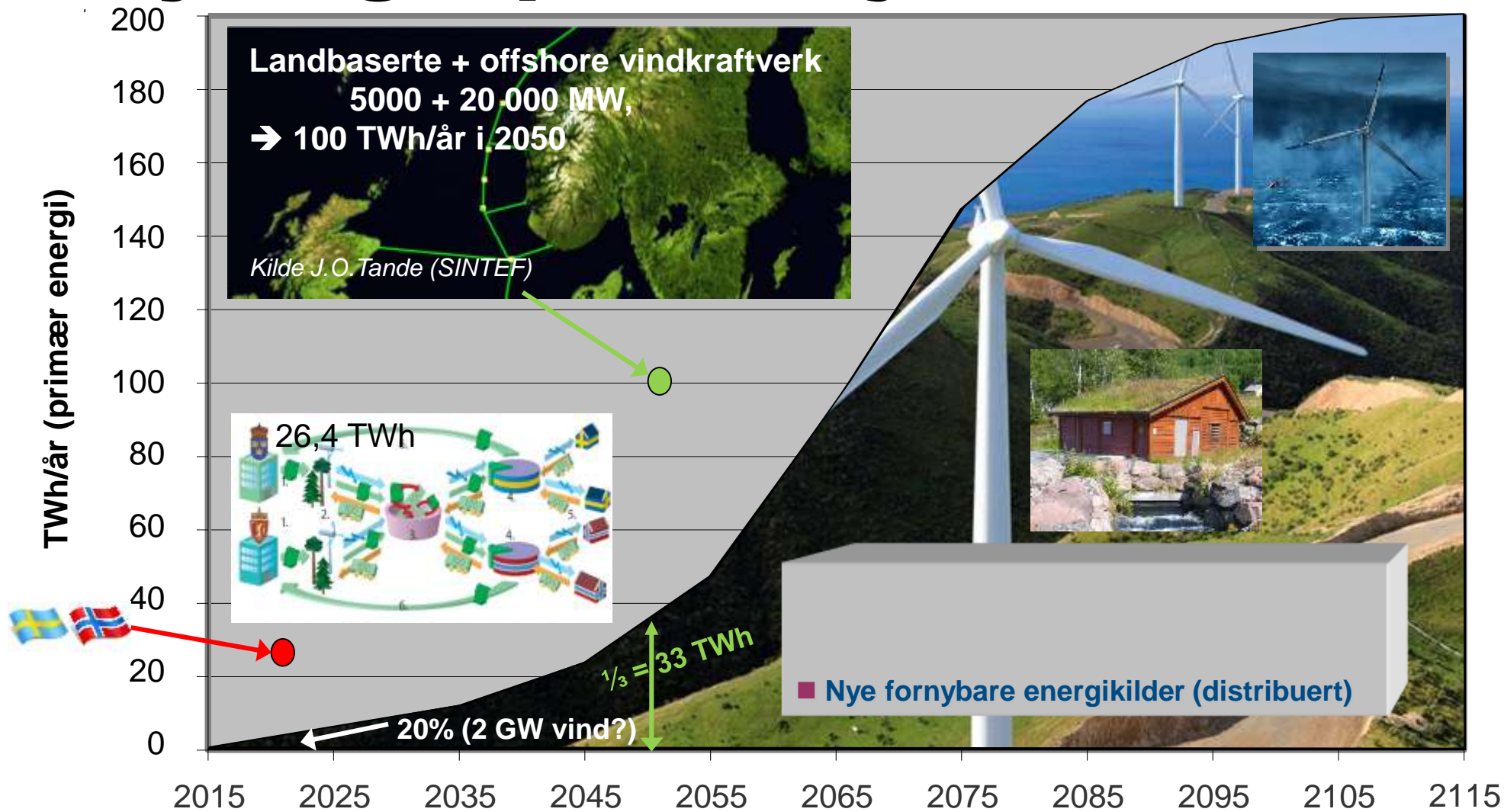
Nettforsterkning tidligst i 2025

Kan omdannes til hydrogen, drivstoff til >1 million personbiler!

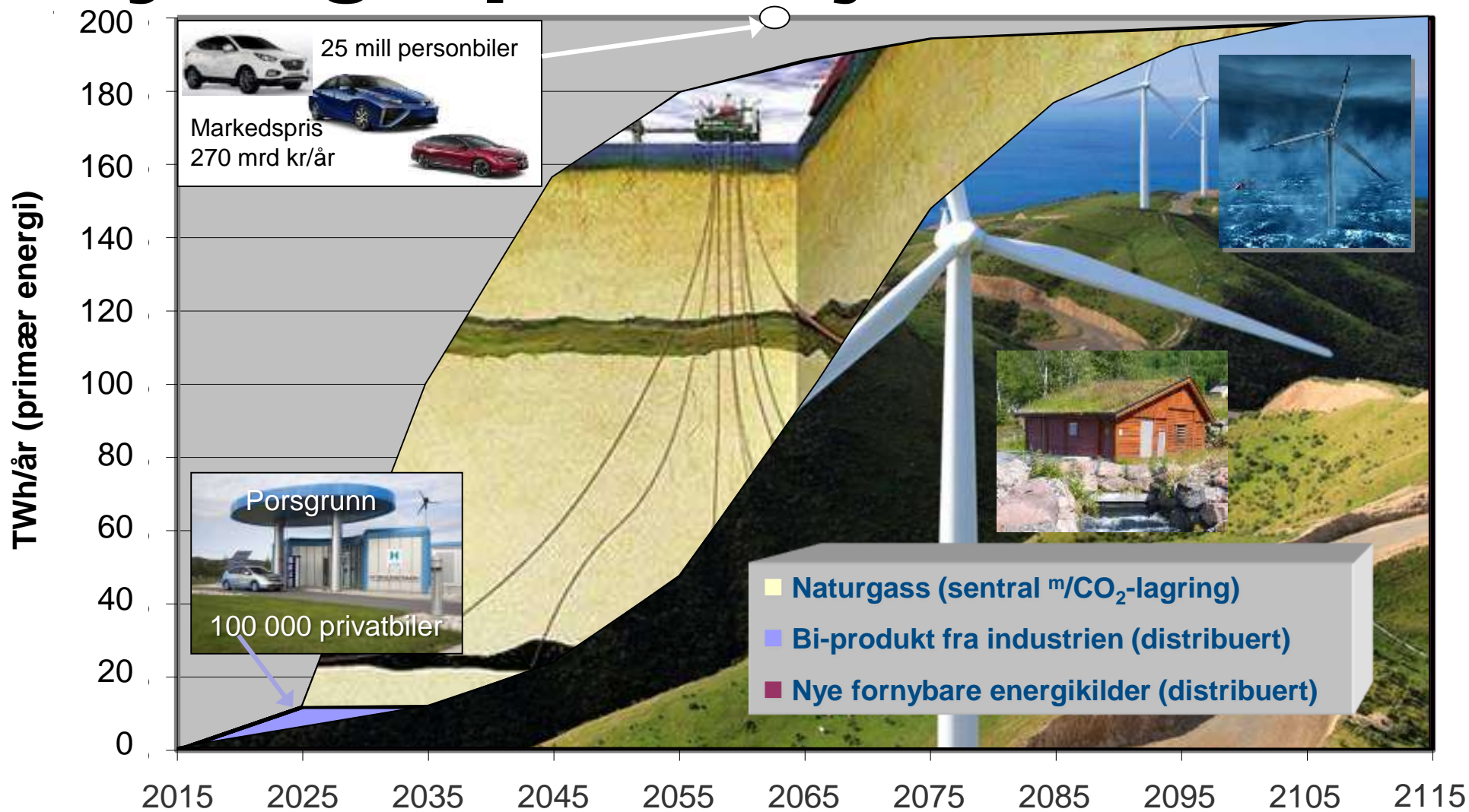
Hydrogenproduksjon

Hydrogenproduksjon

Hydrogenproduksjon

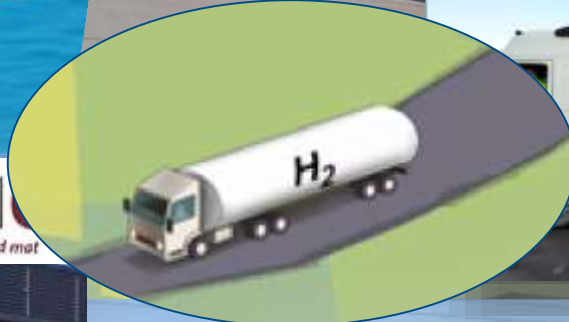
Hydrogenproduksjon

Hydrogen til transport

Hydrogen til tra

ASKO
- vi forsyner Norge med mat

> 200 natural gas powered buses

Teknologi for et bedre sam

Mixing in 15 vol% H₂ → 500 tons CO₂/year

Hydrogen til transport

BC som rekkeviddeforlenger,
Kommersielt tilgjengelig

3,5 tonns varebil
Under testing 2015

Walmart

Rundt 10 000
H₂-drevne
gaffeltrucker i
Nord-Amerika

© 2015 Walmart Inc. All rights reserved. Walmart, the Walmart logo, and the Walmart spark logo are trademarks of Walmart Inc. in the United States and other countries.

12-19 tonns
distribusjonsbil
tilgjengelig i 2017?

Hydrogen til transport

50 H₂-tog bestilt i Tyskland

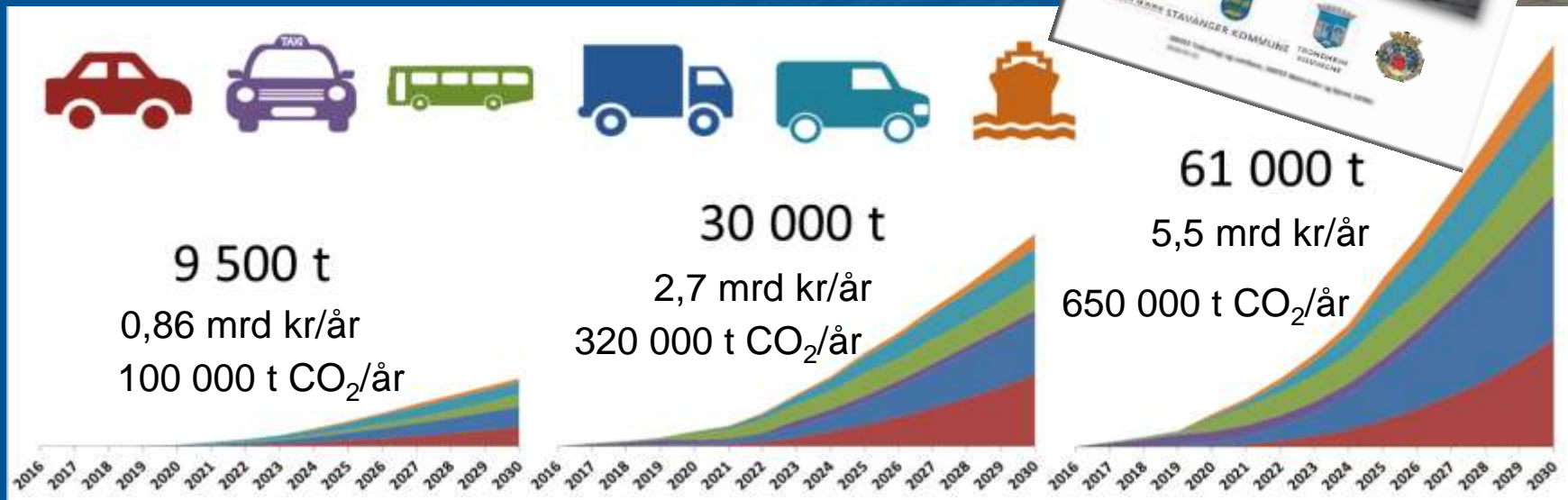
Første H₂-lastebil i Norge

Vil bygge den første hydrogenferja

- Vårt mål langt der fremme er å skape den første hydrogenferja. Da er det rent, sier Fiskerstrand. Han tror ikke teknologien er der - ennå.
- Joda den finnes, sier Marius Holm, leder for miljøstiftelsen Zero. Han mener det heller ikke er urealistisk at Fiskerstrand Verft produserer den første hydrogenferja allerede om fem år.
- Holm snakker blant annet om at en trenger hydrogentank - slike produserer Hexagon allerede i dag - og brenselceller. Det siste produserer ikke i Norge.

Hydrogen til transport

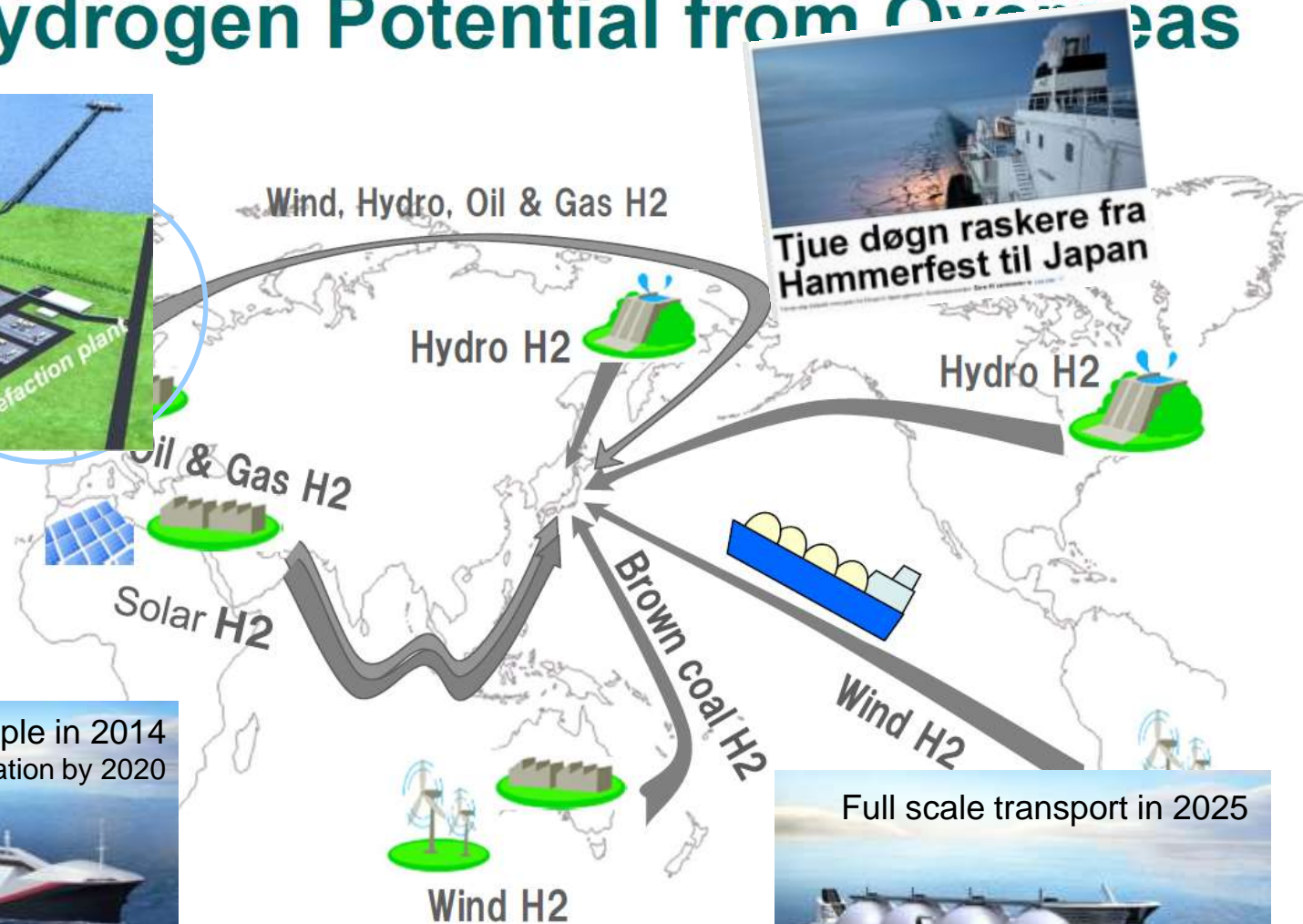
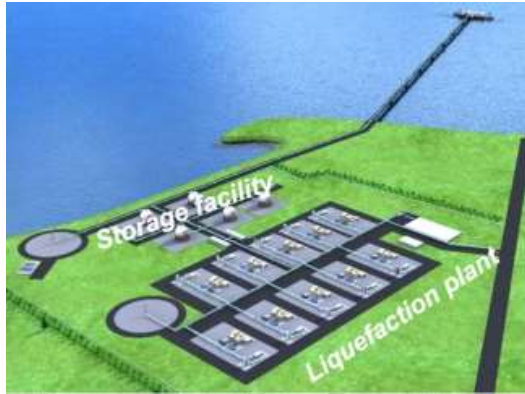

Hydrogeneksport til Europa

Innblanding i eksisterende rørledninger :
40 TWh/år

Egne rørledninger for H₂ når volumet blir stort

Hydrogen Potential from Overseas

Approval in Principle in 2014
Pilot-scale in operation by 2020

Full scale transport in 2025

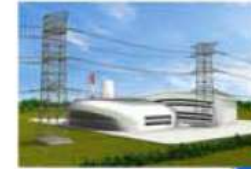

Demand Growth "FCV to Olympic/Paralympics"

"Process gas" ⇒ "FCV" ⇒ "Power generation"

Vast demand for hydrogen

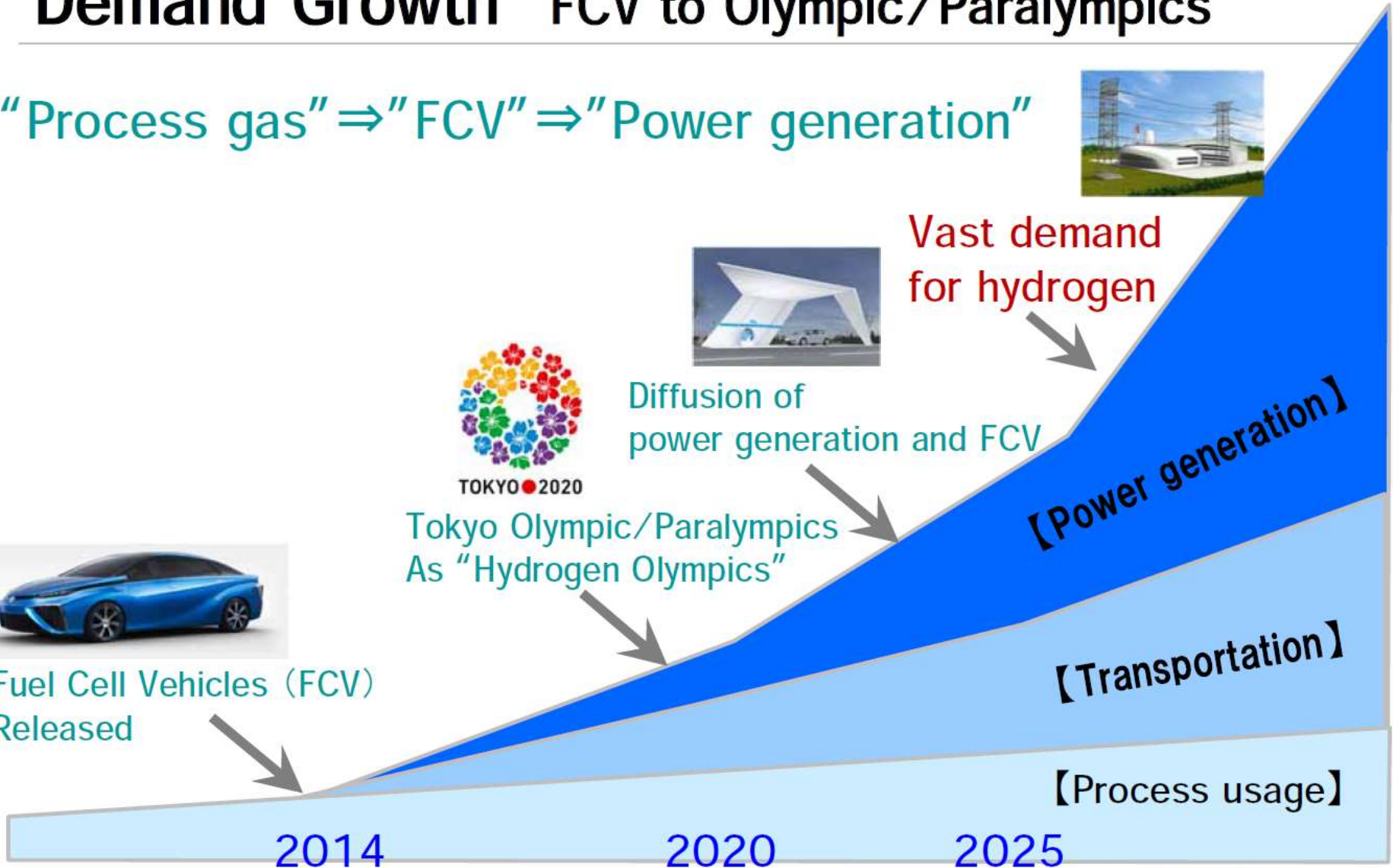
Diffusion of power generation and FCV

Tokyo Olympic/Paralympics As "Hydrogen Olympics"

Fuel Cell Vehicles (FCV) Released

Norge – en foregangsnaasjon innen hydrogen

Handlingsplan 2012–2015

HVORDAN VI KAN BEVARE PIONÉRROLLEN

**Statsråd
Magnhild Kleppa**

Steffen Møller-Holst
Leder av Hydrogenrådet,
Transnovakonferansen 2012

Norge kan spille en sentral rolle som

- Leverandør til det fremvoksende markedet for hydrogenteknologi.
- Tidligmarked for hydrogenkjøretøy, - *reduksjon i klima og miljøbelastning.*
- Eksportør av hydrogen i et 2020–2030-perspektiv.

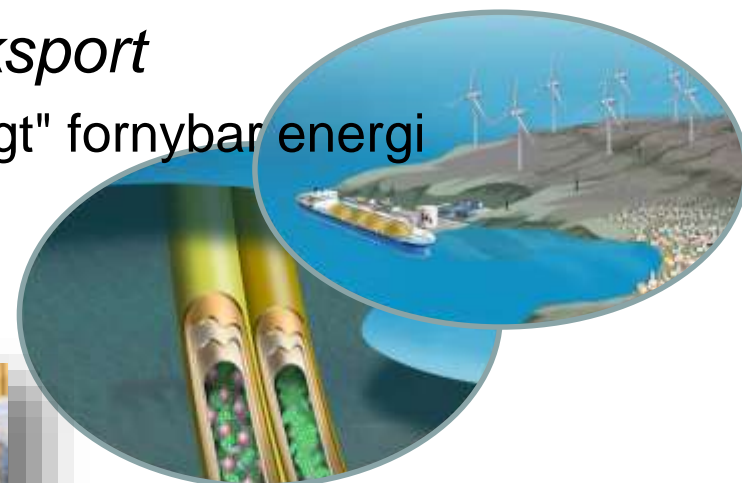

Næringsutvikling i Norge

- Hydrogenproduksjon → *Storskala H₂-eksport*
  - Betydelig potensial for uutnyttet / "innestengt" fornybar energi
  - Videreforedling av norsk naturgass ^m/CCS
- Leverandør av hydrogenteknologi:

- Elektrolyse (produksjon) & H₂-stasjonsteknologi

- Sluttbruk (miljø & klima)
  - Vei, sjø og jernbane

- Tanker for transport/distribusjon

Oppsummering / Anbefalinger

- Oppsummering, H₂-teknologier
  - Store teknologiske framskritt spesielt de siste 5-10 årene
  - Kostnadsreduksjoner → H₂-teknologier inntar nisjemarkeder
  - Internasjonalt ledende energi- og industriselskaper involvert
  - Utnyttelse av naturgass som kilde til hydrogen fordrer CCS
  - Norge har naturgitte forutsetninger og lang industrierfaring som danner et unikt potensiale for verdiskaping
- Anbefalinger til nasjonale og regionale politikere
  - Bidra til å etablere infrastruktur for alt. drivstoff (bio, el & H₂)
  - Legge til rette for å beholde incentiver inntil 50 000 H₂-biler
  - Gi aktørene forutsigbare rammebetingelser for investeringer

SINTEF

Teknologi for et bedre samfunn

**TAKK FOR
OPPMERKSOMHETEN!**